

Markéta Košařová, Osídlení ve východním zázemí středověké Prahy: podoba vsí a proměny sídelní sítě (12.–16. století)

Oponentský posudek magisterské práce

Magisterská práce Markéty Košařové představuje sídelně-historickou studii vystavěnou především na svědectví archeologických pramenů. Oblastí zájmu se stal mikroregion na východním okraji zázemí pražské středověké aglomerace, na středním toku potoka Rokytky a je jeho přítocích. Těžištěm práce je sledování proměn sídelních forem a jejich vztah k širším socioekonomickým procesům mezi 12. stoletím a koncem středověku s přesahem do staršího i mladšího období.

Autorka se pohybuje ve třech úrovních – roli detailní příkladové studie sehrálo zaniklé středověké sídliště Babice, které bylo zkoumáno na pěti, na sebe nenavazujících plochách, v letech 1987-1990 a 2008. Autorka podrobila kritickému zhodnocení všechny dokumentované archeologické situace i hmotné nálezy z nich pocházející. V obou oblastech se pohybuje naprosto suverénně. Předkládá věrohodnou chronologii zkoumané části areálu využívaného cca mezi počátkem 13. a počátkem 15. století založenou na výborně koncipovaném rozboru keramických nálezů i funkční resp. strukturální proměny sídliště. Zdůrazněme, že nálezová situace nebyla ani jednoduchá ani ideálně dokumentovaná. Autorka však „vyhmátla“ výpovědní potenciál proměn sídliště, které jsou cenným zrcadlem obecnějších trendů. Drobnou výhradu bych snad měl jen k časovému zařazení železářských aktivit do 1. poloviny 13. století na základě předpokladu, že „ve společenských podmínkách 2. poloviny 13. století je tento druh neagrární výroby v prostředí venkovského sídliště velmi nepravděpodobný“ (str. 51). Jakkoliv je autorčin závěr pravděpodobný, apriorně argumentovat obecnými trendy nelze.

Druhá rovina analýzy prezentovaná v úvodu práce je rámována hranicemi mikroregionu. Oddíl uvádí poučená analýza přírodních podmínek opírající se o relevantní odbornou literaturu, přesvědčivě hodnotící hospodářský potenciál regionu. Následuje kompletní a přehledně koncipovaný katalogový přehled písemného i archeologického svědectví o sídelním vývoji jednotlivých katastrálních území. Především u dobře archeologicky poznanych katastrů (např. Běchovice) by práci ještě obohatilo vynesení jednotlivých akcí do mapy stabilního katastru, které by umožnilo uvažovat o dynamice strukturálních proměn sídliště v průběhu středověku. Jak ukazuje řada případů, apriorní promítání situace mapových děl 1. poloviny 19. století do středověku může být zavádějící.

V posledním oddílu práce autorka zdařile zasazuje svá zjištění do souvislostí proměn hospodářského zázemí pražské středověké aglomerace, přičemž sleduje širší socioekonomické trendy a jejich odraz na úrovni mikroregionu. Mohla se zde opřít především o historické práce Rostislava Nového, Jaroslava Mezníka, Jana Klápště nebo Martina Musílka.

Magisterská práce Markéty Košařové náleží podle mého názoru k nejkvalitnějším medievistickým sídelně archeologickým studiím, které v posledních letech na našem Ústavu vznikly. Promyšlená koncepce dovolila autorce suverénní pohyb mezi celkem a detailem, aniž by došlo k obvyklým argumentačním zkratkám. Výborně obstála jak při náročné analýze početného souboru keramických nálezů a poměrně komplikovaných nálezových situacích, tak v rovině obecného zhodnocení výpovědi lokality i mikroregionu, v němž je znát systémové myšlení opírající se o suverénní přehled v relevantní odborné literatuře. Práce by měla být publikována. Navrhuji jednoznačnou klasifikaci „výborně“.

V Praze, 1. června 2020

PhDr. Ivo Štefan, Ph.D.